



Barndom - utbildning - Samhälle

Examensarbete i fördjupningsämnet: Barndom och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Omsorgens utveckling i Läroplanen för förskolan. En dokumentstudie om läroplanens revideringar.

*The development of care in the preschool curriculum. A document
study of curriculum revisions.*

Ellena Olsson

Selena Pipijoga

Examens och poäng: Förskollärarexamen, 210 hp

Examinator: Thom Axelsson

Datum för slutseminarium: 2024-01-22

Handledare: Emilia Frölich

Förord

Efter 3,5 år studerande till förskollärare på Malmö Universitet, avslutar vi våra studier med ett examensarbete. Fokuset på examensarbetet har varit att få en djupare förståelse till begreppet omsorg i läroplanen för förskolan. Under dessa 3,5 år har vår förståelse för läroplanen i förskolan berikats. Vi har med avsikt att använda dessa kunskaper i detta examinerande arbete. Innan vi fortsätter vidare i examinerande arbetet, vill vi dedikera denna sida till speciella personer som har hjälpt oss under resans gång. Stort tack till alla våra nära och kära som har hjälpt oss under denna resa. Stort tack till Sara Berglund, Emilia Frölich, Thom Axelsson och alla de resterande anställda på Malmö Universitet. Och slutligen, bra kämpat Ellena Olsson och Selena Pipijoga för att ni aldrig gav upp.

Abstract

Problemområdet som bidragit till studien är förskolans utveckling, där lärande tar större plats än omsorg. Studiens syfte är att se om omsorgsbegreppet har fått en förändrad betydelse i läroplanen för förskolan. Detta har genomförts genom att göra en dokumentstudie. Studien presenterar omsorgens formuleringar från läroplanen för förskolan år 1998, 2010 och 2018. De förändringar som framkommer analyseras genom ett läroplansteoretiskt perspektiv. Genom läroplansteorin används läroplanskoder i analysen. Detta för att kunna besvara om formuleringar om omsorg förändrats och hur detta kan förstås utifrån läroplansteori. Resultatet är att Läroplanen för förskolan 1998 (Skolverket, 1998) har en mer moralisk läroplanskod. Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) är ett mellanläge där den dåtida synen kring omsorg möter den moderna synen på omsorg i förskola. Detta innebär att Lpfö 2010 har inslag av både moralisk läroplanskod och rationell läroplanskod. Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) har inslag av att vara en mer rationell läroplanskod. Den rationella läroplanskod innefattar att utbilda individer med avsikt att skapa demokratiska samhällsmedborgare. Utöver det individuella fokuset kring koden, utbildas även individen utifrån arbetsmarknadens behov. Den moraliska läroplanskod innefattar att utbilda moralisk kunskap. Att utbilda moralisk kunskap har sin grund i att fostra och skapa lojalitet till de moraliska normer i samhället.

Nyckelord: Förskola, Läroplan, Läroplansteori, Omsorg

Innehållsförteckning

Förord	1
Abstract	2
1. Inledning	5
1.1 Syfte.....	6
1.2 Frågeställningarna.....	6
2. Bakgrund	7
2.1 Vad är en läroplan.....	7
2.2 Samhällsförändringar påverkar förskolan.....	7
2.3 Hur läroplanen för förskolan utvecklades.....	8
2.4 Omsorg i förskolan.....	9
3. Tidigare forskning	11
3.1 Revideringar av förskolans läroplan.....	11
3.2 Tio år efter Lpfö 1998.....	12
3.3 Revideringarnas effekt på förskoleverksamheten.....	12
3.4 Läroplansreformer internationellt.....	13
3.5 Ändring kring omsorg i begrepp och innebörd.....	13
3.6 Sammanfattning över vald tidigare forskning.....	14
4. Teori	15
4.1 Läroplansteori.....	15
4.2 Utbildningens betydelse.....	15
4.3 Läroplanskoder.....	16
4.4 Teorins roll i arbetet.....	17
5. Metod	18
5.1 Val av metod.....	18
5.2 Urval.....	18
5.3 Genomförandet.....	18
5.4 Analysmetod.....	20
6. Läroplanen för förskolan	21
6.1 Lpfö 1998.....	21
6.2 Lpfö 2010.....	22
6.3 Lpfö 2018.....	22
7. Analys	24
7.1 Analys av Lpfö 1998.....	24
7.2 Analys av Lpfö 2010.....	25
7.3 Analys av Lpfö 2018.....	25
7.4 Resultat av analys.....	26
8. Diskussion	28

8.1 Omsorgens utveckling i förskolan.....	28
8.2 Metoddiskussion.....	29
8.3 Vidare forskning.....	30
9. Källhänvisning.....	31

1. Inledning

“To care for another person, in the most significant sense, is to help him grow and actualize himself” (Mayeroff, 1971 se Noddings, 2020, s.9). Enligt Mayeroff (1971) innefattar omsorg att hjälpa barnet att växa i relevans för att förverkliga sig själv.

Problemområdet som har identifierats är att förskolan tenderar att utvecklas mer till en plats för lärande än omsorg. Gunilla Niss, förskolepsykolog, har skrivit en bok om omsorg och förskola, med avsikt att stödja pedagoger i hur den dagliga omsorgen kan ses. Niss har en oro över att omsorgen i förskolan ska osynliggöras i skuggan av utbildning och lärande. Därifrån kommer en vilja att stödja pedagogerna i detta. Niss avsikt är att stödja pedagogerna i förståelsen till den dagliga omsorgen. Niss har även för avsikt att stärka omsorgens betydelse i förskolan (vi lärare, 2021).

Vid undersökandet av omsorg framkom det att det var svårt att hitta forskning om omsorg i läroplanen. Både kring hur omsorgen i läroplanen har förändrats de senaste 20 åren, men även hur omsorgen i läroplanen kan förstås. Omsorg är ett väldigt brett ämne och kan innebära flera saker, men ändå så tycks det vara väldigt svårt att få fram forskning om omsorg i läroplanen. Denna studie kan inte svara på hur omsorgen i förskolan ses bland yrkesverksamma eller hur omsorgen utövas. Dock kan den ge en djupare insikt på vad som skett från år 1998 till 2018. Studien ger en synvinkel genom läroplansteorin på hur man kan förstå formuleringarna i läroplanen gällande omsorg. Vi ser en lucka i forskning, där vi inte funnit en studie kring läroplanens formuleringar och förändring kring omsorg. Denna studie kommer att fylla en funktion genom att belysa hur omsorgen formuleras. Hur formuleringarna kring omsorg har förändrats. Samt hur dessa förändringar förstås utifrån läroplansteorin. Denna studie kan vara ett sätt för pedagoger inom förskoleverksamheten samt studenter inom förskolläroplanutbildningen att kunna reflektera kring hur enstaka formuleringar av omsorgsbegreppet kan skapa stor förändring.

1.1 Syfte

Vårt syfte är att se om omsorgsbegreppet har fått en förändrad betydelse. Detta studeras genom revideringarna av läroplanen för förskolan.

1.2 Frågeställningarna

- 1. Hur formuleras omsorg i Läroplanen för förskolan 1998, 2010 och 2018?*
- 2. Har formuleringar som rör omsorgen förändrats i Läroplanen för förskolan år 1998, 2010 och 2018? I så fall hur?*
- 3. Hur kan man förstå dessa formuleringar utifrån ett läroplansteoretiskt perspektiv?*

2. Bakgrund

I bakgrundsdelens presenteras vad läroplan är och hur den används. Det kommer även att presenteras historia om förskolan och en övergripande presentation om vad omsorg är. Detta görs med avsikt för att skapa en djupgående förståelse för studien.

2.1 Vad är en läroplan

Läroplanen är ett av de styrdokument som styr verksamheten i förskolan och skolan.

Läroplanen inom förskolan omfattar uppdrag och värdegrund tillsammans med mål kring verksamheten. Enligt Skolverket (2023) används läroplanen i planering av undervisning samt utbildning. Styrdokumentet gäller för alla barn och ska följas av alla pedagoger. Syftet med användningen av läroplanen grundas i att skapa en likvärdig utbildning (Skolverket, 2023). Exempel på detta går att se i hur barn av minoritetsgrupper i samhället ska erbjudas möjlighet till utveckling av sitt modersmål. Barn med speciella behov ska erbjudas stöd och hjälp. Undervisningen ska grundas utifrån barnens intresse, frågor och funderingar. Detta med avsikt att skapa en verksamhet av likvärdighet för alla barn (Lpfö 2018).

2.2 Samhällsförändringar påverkar förskolan

Under 1970-talet genomgick det en utveckling av att bygga ut dåtidens barnomsorg. Detta var drivet av den politiska tanken att alla människor skulle ha rätt till att gå och arbeta, samt alla barns rätt till utbildning. Folket demonstrerade om daghem åt alla. Budskapet folk förde med sig på demonstrationerna var att daghem skulle vara åt alla och hålla en bra kvalitet.

1970-talets strävande kamp efter daghem åt alla spelade en avgörande roll för att möjliggöra kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Detta förändrade jämställdheten genom att det gav både kvinnor och barn möjlighet att lämna hemmet. Det var framförallt dåtidens vänsterpartister som stred för detta. Vänsterpartiets argument motiverades av att det skulle gynna kvinnors status i samhället och minska klass skillnader bland medborgare (Wahlström, 2023).

År 1985 fattades det beslut från riksdagen att barnomsorgen skulle vara fullt utbyggd och tillgänglig för alla barn från 1,5 års ålder senast 1991. Det etablerades under tiden familjedaghem och deltidsförskola, detta var viktiga komponenter för att kommunerna skulle kunna börja erbjuda barnomsorg (Wahlström, 2023).

Samtidigt forskade man även på hur förskolan skulle vara förankrad med en vetenskaplig grund, om hur man kan tillgodose barns behov i en organiserad verksamhet. En av dessa utvecklingar är Barnstugeutredningen från 1972, där alla skulle få möjlighet att ta del av förskolan (Skolverket, 2020). Socialstyrelsen fick i uppdrag att utforma ett pedagogiskt program för förskolan. Detta program skulle fungera som en ram för förskolans pedagogiska verksamhet. I detta pedagogiska program som framtoqs av socialstyrelsen framkom riktlinjer för förskolans verksamhet. Förskolan skulle möjliggöra att barnen kan utvecklas efter sina individuella förutsättningar utifrån ett barnperspektiv. Samtidigt skulle den även verka för att överföra värderingar, kunskaper och färdigheter utifrån ett samhällsperspektiv (Wahlström, 2023).

Enligt Wahlström (2023) har det redan sedan början av 1970-talet funnits en debatt om förskolans roll i att stimulera barnets utveckling och lärande. Tanken med förskolan startade med att det skulle vara en plats för omsorg och ett komplement till hemmet. Det har dock länge även diskuterats att det ska vara en plats för lärande. Wahlström (2023) menar att den svenska förskolepedagogiken alltid haft nära anknytning till forskning och att detta varit viktigt för utvecklingen inom förskolan.

2.3 Hur läroplanen för förskolan utvecklades

Förskolan ersattes av en läroplan istället för ett pedagogiskt program år 1998. Här växer förskolan och skolan samman på ett nytt sätt. Lpfö 1998 markerar det första steget till ett sammanhållet utbildningssystem med skolan (Wahlström, 2023). I början av 2000-talet ansågs dock förskolans syfte och mål vara att ansvara för omsorgen och fostra barnen (Skolverket, 2020).

När Lpfö 1998 reviderades år 2010 innebar detta en tydligare linje på att förskolan ska vara en förberedelse för barnens skolgång. Det presenterades nya begrepp till den reviderade läroplan som trädde i kraft. Ett av dessa begrepp är utbildning. När utbildning inträdde i Lpfö 2010 medförde det en inverkan på läroplanen. Det resulterade i att begreppet omsorg tog ett steg tillbaka (Skolverket, 2020).

2.4 Omsorg i förskolan

Enligt Josefson (2018) skapas omsorg genom ömsesidighet i relation till att visa medkänsla till den andra personen. Utifrån förklaringen kring omsorg ses detta i förskolepraktiken genom att barnets psykiska, sociala, fysiska och emotionella behov behöver tillgodoses. Josefson (2018) tillägger att omsorg i den nutida förskolan ses utifrån förhållningssättet till varandra. I studien framkommer pedagogers syn på omsorg i förskola. Där poängteras ansvaret i två olika syften. Dels från arbetsgivaren där omsorgen är bunden av det givna arbetskontraktet som råder. Samt från det moraliska ansvaret av omsorg i form av att möta barn och vårdnadshavare dagligen. Pedagogerna berättar att omsorgen styrs av vilken situation de befinner sig i. Hur man hanterar omsorgen påverkas av hur man möter situationer som uppstår på förskolan och i mötet med barnen (Josefson, 2018).

Studien framkommer med resultatet att dagens omsorg i förskolan grundar sig på att ha ett ansvar att se varje barn, varje dag. Medan omsorgen förr i förskolan hade en betydelse i form av att man skulle vara beskyddande över barnet. Vad omsorg egentligen är, kommer studien inte helt fram till. Dock beskriver Josefson (2018) exempel med olika konkreta situationer där omsorgen kan märkas av. Detta kan vara allt från att ta hand om sjuka barn på förskolan eller att vägleda vårdnadshavare i sitt föräldraskap för barnets bästa (Josefson, 2018).

Skolverket (2020) talar om inbäddad undervisning. Med detta menas att omsorgen i förskolan är så pass nära förenat med fostran, lärande och lek att det är svårt att tala om enbart undervisning. Inbäddad undervisning menas dock inte vara det samma som strukturerad och planerad undervisning. Planerad undervisning som pekar mot ett lärande har ett målinriktat synsätt och inte ett omsorgsfullt. Däremot är omsorg en förutsättning för att kunna ha planerad och strukturerad undervisning i förskolan. Omsorgen gynnar alltså undervisningen snarare än att den begränsas. Utifrån detta så studeras även frågan om förskolan är en plats för omsorg eller för lärande. Förskolan har förändrats och att den nuvarande förskolan fokuserar mindre på omsorg än tidigare är en förändring som går att se. Detta har en grund i att motsättningar om förskoleverksamheten kommit från politiska och fackliga rörelser. Förskolan är en kvinnligt kodad arbetsplats med omsorgsuppgifter. Att lyfta förskolan till ett lärande institut gör att även lönevillkor och status förändras. Att lyfta kvinnors arbete och lön har varit en grund till varför förskolan har förändrats gällande omsorg och synen på omsorg i förskolan (Skolverket, 2020).

Förändringar i förskolan när det gäller hur förskolan ska se på omsorgen. Har en grund i att förmedla högre status och lön för kvinnor. Synen på hur och i vilken mån omsorg ska ges i förskolan har påverkats av yttre omständigheter vilket har förändrat läroplanen för förskolan (Skolverket, 2020).

3. Tidigare forskning

Detta avsnitt presenterar forskning kring revideringarna inom förskolans läroplan, förändringarna av revideringarna och omsorgens utveckling inom förskolan. Den tidigare forskningen består av 5 olika studier varav en är internationell.

3.1 Revideringar av förskolans läroplan

1998 fick förskolan en läroplan och började även då omfattas av skollagen. Sedan dess har förskolans läroplan genomgått 4 revideringar år 2006, 2010, 2016 och 2018. I revideringen 2018 förtydligades uppdraget i förskolan, och begreppen utbildning och undervisning benämndes. Detta innebär ett förstärkt ansvar för förskollärare att undervisning skulle bedrivas i förskolan (Berg, 2022). Läroplanen för förskolans förändring har gått från en socialpedagogisk läroplanstradition till en mer skolförberedande läroplan inriktning. Den skolförberedande inriktningen syns genom ökandet av strävande målen och ämneskunskaper. Samtidigt förhåller sig läroplanen för förskolan fortfarande till det socialpedagogiska genom att betona betydelsen av lek och att barnens intresse ska styra utbildningen, menar Berg (2022). Dessa förändringar mot en mer skolförberedande läroplan är en utmaning för förskolan då den tidigare bilden av förskolan har varit omsorgstagande. Det finns en risk med dessa förändringar att omsorgen kan försummas, menar Berg (2022).

Resultaten av studien visar dock att många förskollärare i förskolan är positiva till förändringarna. Revideringarna i läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018) ger en tydligare bild av vad som förväntas av förskollärare än tidigare och på vilket sätt undervisning ska bedrivas. Revideringarna har bidragit till att professionen utvecklats och att förskollärares status höjts. Studien påtalar dock att det finns en osäkerhet kring att kunna balansera de ökade undervisningskraven med omsorg. Detta bland annat på grund av yttre faktorer såsom kunskapsbrist och resursbrist. Det blir en utmaning för förskollärare att kunna följa det som läroplanen skriver i sitt uppdrag när förutsättningar för det inte alltid finns. Detta dels för att en del förskollärare själva är osäkra med begreppen och hur det ska användas i praktiken. Studien visar dock på att när det inte finns resurser tillräckligt i förskolan är det undervisning som väljs bort och inte omsorgen (Berg, 2022).

3.2 Tio år efter Lpfö 1998

I en studie från Skolverket (2008) undersöks vilka delar av läroplanen som fått en ökad respektive minskad uppmärksamhet efter införandet av läroplanen för förskolan (Skolverket, 1998). Den utgår från förskolepedagogernas egna bedömningar av förskolans uppdrag och mål baserat på fallstudier och enkäter. Resultatet visade att många yrkesverksamma fortfarande såg till det traditionella förskoleuppdraget som fokuserade på omsorg, fostran och lärande. De områden som prioriteras högst av förskolepedagogerna var arbetet med värdegrunden, lärande, barns inflytande och föräldrasamverkan. En intressant aspekt var att en del av förskolepedagogerna prioriterade omsorg mest. Detta kunde dels bero på att dessa arbetat länge i förskolan och kände sig mest bekväma med den traditionella förskolan. Dock visade studien även på att det generellt sett fanns en ökning mot att vilja lägga mer fokus på lärande och dokumentation. En förskolepedagog i studien påpekade att fostran är vårdnadshavares ansvar. Det påpekades även att det tidigare har varit mycket fokus på omsorg och fostran i förskolan. Förskolepedagogen menade att det är lärande som är huvuduppdraget numera och det som ska vara centralt. Studien pekar sammanfattningsvis mot att vikten i förskolan allt mer förskjutits från omsorg och fostran till lärande och dokumentation sedan reformerna skedde (Skolverket, 2008).

3.3 Revideringarnas effekt på förskoleverksamheten

Artikeln skriven av Renblad och Brodin (2012) framställer hur kvaliteten i förskolan påverkar barns välbefinnande. Barnens utveckling ses utifrån det sociala och kognitiva. Pedagogernas roll är central för att kunna främja denna utveckling. Studien utgår utifrån intervjuer med fyra olika förskolechefer. Studiens intention är att få en djupare förståelse kring vad förskolechefer anser avgörande för kvaliteten i förskolan. Samt hur kvaliteten har påverkats i samband med den reviderade läroplanen.

Resultaten av intervjuerna pekar på att det framkommer en röd tråd mellan förskolans utveckling och förändringarna i läroplanen. Förskolans verksamhet har övergått från enbart barnomsorg till pedagogisk verksamhet. De intervjuade förskolecheferna hävdar att revideringarna har lett till att förskollärare numera fokuserar mer på målstyrda läroprocesser likt skolan. Denna förändring har även förändrat synen på omsorg och hur man talar om barnens förmågor och utmaningar. Läroplanen för förskolan kan därför lättare betraktas nu

som en förberedelse för skolans kursplaner och mål. Förskolecheferna lyfter på grund av detta en oro kring att revideringarna kan få negativa konsekvenser för omsorgen i verksamheten. De menar att det framkommer svårigheter för pedagoger att urskilja omsorg från lärande. Detta anses vara en utmaning för verksamheten att se till så att pedagogerna kan få ihop både lärande och omsorg. Fokusering på lärande och skolliknande struktur i förskolan kan riskera att viktiga aspekter för barnens välbefinnande får mindre utrymme. Detta kan i sin tur komma att påverka kvaliteten i förskolan (Renblad och Brodin, 2012).

3.4 Läroplansreformer internationellt

Kwon (2003) belyser förändringarna som skett i läroplanen inom brittisk förskoleutbildning. Enligt Kwon (2003) har den traditionella förskolan i Storbritannien historiskt sett varit barncentrerad. Med detta menas att det lagts vikt på det individuella barnets intresse, fri lek och integrerat lärande. I Storbritannien skedde det flera reformer år 1996. Dessa reformer etablerade en ny ram för läroplanen. Reformerna etablerades dels för att höja standarden och även för att omdefiniera den barncentrerade modellen i förskolan. Efter reformerna innefattar den nationella Läroplanen för förskolan i Storbritannien läs- och skrivkunnskap samt matematik. De nya reformerna har förändrat den traditionella förskolan till en mer ämnescentrerad och lärarstyrd förskolemiljö. Enligt Kwon (2003) innebär dessa nya ramar en större prestationspress på yngre barn. Vilka för- och nackdelar detta innebär för förskolan och barnen behövs det forskas om menar Kwon (2003).

3.5 Ändring kring omsorg i begrepp och innebörd

I artikeln skriven av Löfdahl och Folke- Fichtelius (2014) belyser de förändringarna inom förskolläraryrket. En av förändringarna är begreppet omsorg och hur omsorgen ses samt bearbetas i förhållande till dokumentationsarbetet. Utifrån tidigare studier framkommer otydlighet kring beskrivning av begreppet omsorg. Denna otydlighet ses genom observationer mellan förskollärare och biträdande rektorer. Genom observationerna framkom det att begreppet omsorg inte diskuteras i lika stor grad. Utifrån bristen av omsorg framkom det utmaningar i hur omsorgen redogörs samt dokumenteras. En av utmaningarna är att omsorgen har förändrats till att gynna lärandet samt kunskapen (Löfdahl & Folke Fichtelius, 2014).

3.6 Sammanfattning över vald tidigare forskning

Den tidigare forskningen har valts med syfte att ge olika synvinklar på revideringarna av läroplanen. Det sammanställer en övergripande föreställning om hur revideringarna har påverkat omsorgsbegreppets förändring.

Dessa artiklar visar på olika följder av revideringarna, men studeras inte utifrån läroplanerna inom förskolan. Denna studie kommer att komplettera detta med att fokusera på vad Läroplanen för förskolans formulering kring omsorg. Genom att studera detta utifrån Läroplanerna för förskolan från år 1998, 2010 och 2018 med ett läroplansteoretiskt synsätt. Framgår det tydligare hur formuleringarna kring omsorgsbegreppet faktiskt har förändrats och hur förändringen kan förstås. Den tidigare forskningen kommer att användas i diskussionsdelen i kombination med resultatet av analysen.

4. Teori

I avsnittet teori presenteras läroplansteorin. Grundläggande fakta om läroplansteorin och vikten av ett läroplansteoretiskt synsätt kommer att behandlas. De begrepp som denna studie valt att fokusera på är läroplanskoder och de olika nivåerna som kan urskiljas.

4.1 Läroplansteori

Enligt Lundgren (2020) grundar sig läroplansteorin primärt på frågan om hur vi kan organisera vårt vetande så att vi kan lära ut det. Läroplansteorin reflekterar över samhällets värderingar i vad som är värt att veta. Inom läroplansteorin finner man två olika riktningar: en normativ riktning och en undrande riktning. Den normativa inriktningen innefattar det som bör och ska göras i utbildningen. En undrande inriktning strävar efter att förklara de underliggande anledningar till läroplanens utformning. Läroplanen påverkas i hög grad av samhällets uppfattning om vad som är värt att veta. Frågan om vilka kunskaper som anses vara viktiga för den nya generationen som ska utbildas bidrar till läroplanens innehåll. Varje läroplan har ett historiskt förflutet, präglad av värderingar som format utbildningen till vad den är idag. Läroplansteorin analyserar värderingarna som präglat styrdokumentet. Genom att se de utifrån ett läroplansteoretiskt synsätt, framkommer det varför läroplanerna är utformade på det sättet som de är. Lärare behöver kunna förstå och analysera de styrdokument som läraren är ansvarig för att följa i verksamheten (Lundgren, 2020).

4.2 Utbildningens betydelse

Utbildning är samhällets genetik menar Lundgren (2015). Utbildningen bidrar till att den nya generationen ärver vidare den kunskap som anses vara nödvändig för att kunna överta ansvaret från den äldre generationen. Utbildningsinnehållet som ska ärvas vidare till den nya generationen påverkar nästa generations samhälle. Enligt Lundgren (2015) blir det därför viktigt att fråga sig vem som gynnas av utbildningsinnehållet. Från 1970-talet och framåt har produktion och ekonomi revolutionerat samhället. Kunskap och utbildning har med detta blivit allt viktigare för att kunna främja samhällets ekonomiska tillväxt. Att reflektera över vad detta innebär för utbildningssystemet och innehållet i utbildningen, är en av de centrala frågorna inom läroplansteorin (Lundgren, 2015).

4.3 Läroplanskoder

En läroplan är i regel alltid utformad för att förmedla, förankra och väcka olika intressen. Detta är oftast inte alltid uttalat men det styr hur lärarpuppdraget är utformat och hur målen för eleverna läggs upp (Wahlström, 2023).

Dessa outtalade mönster som bidrar till att förmedla specifika intressen är det som beskrivs som läroplanskoder. Läroplanskoderna motiverar och ger en insikt i läroplanens urval och organisation kring kunskapen som ska levereras. Läroplanen använder sig av olika formuleringar och mönster för att beskriva uppdrag och mål. Vikten av att få syn på dessa mönster innebär en förståelse för nutida eller historiska värderingar. Formuleringar och mönster som framkommer i läroplanen används för att lägga värde i det som ska förankras i verksamheten (Wahlström, 2023).

Wahlström (2023) har utifrån Lundgren (1989) beskrivit 4 läroplanskoder. Wahlström (2023) beskriver dessa läroplanskoder: den klassiska, den realistiska, den moraliska och den rationella. Utifrån läroplanskoderna, framkommer det även 3 olika nivåer att urskilja läroplanskoden ifrån. Nivå 1, den samhälleliga nivån som urskiljer läroplanskoderna från de föreställningar och värderingar som kommer från samhället. Nivå 2, undersöker styrningen och läroplanens utformning samt innehåll. Nivå 3, undersöker vad som faktiskt sker i klassrummet, hur undervisningen utifrån läroplanen och läroplanskoder skapas.

Wahlström (2023) menar att från antikens Grekland fram till 1800-talets början så byggdes skolans undervisning på en klassisk läroplanskod. Enligt Wahlström (2023) innefattar den klassiska läroplanskoden att utbildningen fokuserar på att bevara och överföra värdefulla kulturella kunskaper samt traditioner.

Den realistiska läroplanskoden tog sin framfart under 1900-talet när det inrättades läroverk. Denna läroplanskod fokuserade på att föra över konkret kunskap om världen. Detta för att kunna förbereda generationen för samhällslivet (Wahlström, 2023).

Enligt Wahlström (2023) innefattar en moralisk läroplanskod att undervisa moraliska kunskaper. Vid tiden när denna moraliska läroplanskod växte fram i Sverige grundades det från en kristen värdegrund. Med fokus på att skapa moralisk medvetenhet, grundas

utbildningen på att fostra och visa lojalitet till de moraliska normer i samhället (Wahlström, 2023).

Den rationella läroplanskoden växte fram efter år 1957 enligt Wahlström (2023). Där utbildningen ska gynna både individen och samhället. Den rationella läroplanskoden lägger stor vikt på individens lärande. Detta beror på att det finns en länk mellan pedagogisk vetenskap och politik. Syftet bakom individualiseringen är att utbilda för arbetsmarknadens behov, samtidigt vill den rationella läroplanskoden skapa demokratiska medborgare. Utbildningen ska struktureras och planeras för att så många som möjligt ska komma till nytta för samhället. Även läroplanen ska vara uppbyggd på ett tydligt och strukturerat sätt (Wahlström, 2023).

4.4 Teorins roll i arbetet

Avsikten med det läroplansteoretiska perspektivet är att se om formuleringar som rör omsorgen förändrats i Läroplanens revideringar från år 1998, 2010 och 2018. Läroplansteorin kommer att användas som ett par glasögon för att förstå förändringen. I analysen kommer läroplanskoder utifrån den nivå som används, undersöka hur man kan förstå dessa formuleringar.

5. Metod

I avsnittets metod introduceras val av metod till arbetet. Utöver val av metod kommer även urval, genomförande samt analysmetod beskrivas.

5.1 Val av metod

I denna studie används en kvalitativ metod, vilket enligt Alvehus (2019) innebär insamling av information för att kunna undersöka ett ämne på djupet. Tolkningen av informationen innefattar att “bidra till en mer generell förståelse av ett fenomen; bidraget handlar om att utöka den tolkningsrepertoar som vetenskapen har tillgänglig” (Alvehus, 2019, s.22). En dokumentstudie innefattar en empirisk studie vars empiriska material omfattar historiska, pedagogiska samt styrdokument (Skolverket, 2023).

5.2 Urval

Enligt Alvehus (2019) innefattar urval, val av information som studien utgår ifrån. Studien utgår från ett strategiskt urval. Ett strategiskt urval innebär att informationen som väljs görs utifrån en metodisk synvinkel (Alvehus, 2019). Det strategiska urvalet som görs i denna studie är att använda Läroplanen för förskolan från år 1998, 2010 och 2018. Valet kring årtalen beror på att år 1998 var den första Läroplanen för förskolan. Lpfö 2010 valdes med avsikt att få en bredare överblick kring ändringar. Lpfö 2018 är den som används i förskolan vid tidpunkten för denna studie. Dessa tre läroplaner ger studien ett underlag till att kunna besvara om omsorgsbegreppet fått en ändrad betydelse.

5.3 Genomförandet

I avsnittet inledning presenteras relevant forskning kring omsorg i förskolan. Utöver forskningen beskrivs arbetets syfte samt frågeställning. Avsikten med att introducera forskning är att presentera problemområden som har framkommit, i relevans till omsorgens förändring. Vikten av att förstå förändringar av formuleringar kring omsorg, presenteras i relevans för att berika kunskap för förskole studenter samt pedagoger inom verksamheten.

I bakgrunden beskrivs samhällets förändringar som har påverkat förskolan. Vidare beskrivs läroplanen för förskolans historia. Vad en läroplan är och hur den framkom för förskolan

besvaras under rubriken hur läroplanen för förskolan utvecklas. Slutligen framförs en beskrivning över begreppet omsorg och vad det innebär i förskolan. Syftet med dessa tre delar är att berika läsaren med en historisk förståelse över läroplanen och samhällets påverkan på förskolan. Begreppet omsorg är avgörande för denna studien där även en konkret beskrivning av begreppet presenteras. Detta görs för att kunna rama in arbetet och minimera risken för missförstånd.

I tidigare forskning presenteras nationella artiklar samt en internationell. Detta för att analysera om läroplanen och formuleringar kring omsorg har förändrats. För att få fram relevant forskning har dessa sökbaser använts: Diva Portal, Google Scholar och Eric via EBSCO. Sökorden som har använts i dessa sökbaser är: Läroplansteori, Omsorg, Förskola och Läroplan.

Utifrån den valda teorin, beskrivs läroplansteorin, utbildningens betydelse inom teorin, läroplanskoder samt tre olika nivåer med avsikt att urskilja de olika koderna. De beskrivna läroplanskoderna används med avsikt att i analysen kunna förstå förändringar inom omsorg utifrån revideringarna. Läroplanskoderna blir ett verktyg för att förstå föreställningen bakom läroplanernas förändringar.

Val av metod är en dokumentstudie baserat på Läroplanen för förskolan. Läroplanerna för förskolan som har använts i arbetet är från år 1998, 2010 och 2018. I presentationen av de olika läroplanerna, framkommer mer specifikt hur omsorgen formuleras. Genom beskrivning av begreppet omsorg i läroplanerna möjliggörs det att kunna identifiera skillnader.

I analysen analyseras dessa skillnader och förstås med hjälp av läroplanskoder. De läroplanskoder som framkommer i analysen är moralisk kod och rationell kod. Resultatet av analysen presenteras med avsikt att kunna sammanfatta de skillnader som framkommit i analysen.

I diskussionen diskuteras resultatet av analysen tillsammans med den tidigare forskningen. Diskussionen grundar sig på att undersöka hur den tidigare forskningens resultat förhåller sig till denna studies resultat. I metoddiskussionen presenteras styrkor, begränsningar samt brister som har uppstått i arbetet. Utöver det presenteras även exempel på andra metoder utifrån syftet med arbetet. Slutligen presenteras förslag på vidare forskning.

5.4 Analysmetod

Läroplanerna analyseras genom att se hur omsorgen formuleras, men även vilka begrepp som framkommer i förhållande till omsorg. Lpfö 1998 ska användas som ett första steg i att belysa hur läroplanens formuleringar kring omsorg har förändrats. Lpfö 2010 används för att kunna belysa hur formuleringarna påbörjat att förändras kring omsorgen. Lpfö 2018 används för att kunna belysa hur de nuvarande formuleringarna kring omsorgen är.

Efter presentationen av omsorgens formulering i läroplanerna, undersöks det hur dessa formuleringar kan förstås utifrån läroplansteorin. Utifrån teorin finner studien läroplanskoder i de olika formuleringarna. Dessa läroplanskoder identifieras genom att ha presenterat och studerat läroplansteorin. För att kunna ta fram ett resultat av analysen, har förändringar av formuleringarna kring omsorg analyserats genom läroplanskoder. Ett viktigt redskap i analysen har varit att identifiera vilka begrepp som beskrivs i förhållande till formuleringen kring omsorgen i läroplanen. Det är dessa begrepp som formuleras kring omsorgen i läroplanen som har bidragit till att kunna identifiera läroplanskoder. Detta bidrar även till förståelse för den förändrade betydelsen av omsorg.

6. Läroplanen för förskolan

I detta avsnitt presenteras en sammanfattning över vad läroplanen formulerar kring begreppet omsorg. Utifrån sammanfattningen kring de olika läroplanerna analyseras materialet baserat på vald teori.

6.1 Lpfö 1998

Omsorgen framkommer på flera ställen i Lpfö 1998. Omsorgen beskrivs som en viktig del i verksamheten. Verksamheten ska präglas av omsorg och individens välbefinnande och utveckling, menar Lpfö 1998. Det uttrycks ytterligare att omsorgen om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan.

Värdegrunden och uppdraget betonar vikten av att förståelse, medmänsklighet, ansvarstagandet och omsorg ska synliggöras i det praktiska arbetet med barnen. Omsorg och hänsyn till andra människor ska lyftas fram och arbetas med i verksamheten. Inom målen i Lpfö 1998 framkommer omsorgen genom att strävande målet är att utveckla barnen kring respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö.

Formuleringen av när omsorg ska framkomma i verksamheten beskrivs genom att omvårdnad och omsorg ska synas i både vila och andra aktiviteter. I förskolans uppdrag formuleras det även att förskolan ska stimulera barnens utveckling och lärande samtidigt som de erbjuds en trygg omsorg. Det tillkommer även att arbetslaget tillsammans ska ansvara för att erbjuda en god omsorg. Uppdraget påtalar även att samspelet mellan barn och vuxna är av stor betydelse. Detta för att kunna bemöta det enskilda barnets behov men även hela barngruppens behov.

I kapitlet om lärande och utveckling understryks vikten av att förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg och fostran bildar en helhet. Fostran benämns som en del av den pedagogik som ska användas i verksamheten. Förskolan ska stödja ansvaret för barnens fostran och utveckling. Förskolan ska inte överta vårdnadshavarnas roll utan snarare vara ett komplement och stöd till familjerna.

Omsorgen är central i Lpfö 1998. Det finns dock inget tydligt kapitel kring omsorgen. Detta gör att omsorgen formuleras på flera ställen i olika syften.

6.2 Lpfö 2010

Enligt Lpfö 2010 ska verksamheten innefatta en omsorgsfull miljö vars syfte är att varje barn ska ges möjlighet till utveckling. Möjlighet till utveckling innefattar att erbjuda barnen omvårdnad, omsorg och fostran. Utvecklingen innefattar även att barnets välbefinnande ses utifrån ett omsorgsfullt bemötande samt en omsorgsfull verksamhet. Vikten av omsorg i relation till verksamheten samt bemötande, grundas utifrån barnets behov till trygghet. Tryggheten utvecklas i förhållande till relationen mellan förskolan och hemmet. Tryggheten i relevans till omsorg framkommer även i den dagliga dygnsrytmen. Den dagliga dygnsrytmen innefattar möjlighet till vila och aktiviteter.

Lpfö 2010 tillägger vikten av omsorg i form av att visa omsorg till sina medmänniskor. Syftet med detta grundas i att erbjuda varje barn kunskapen att praktisera jämställdhet samt demokrati.

I mål och riktlinjer presenteras punkter kring förskolans samt förskollärares ansvar över verksamheten. Enligt Lpfö 2010 är det förskolans ansvar att erbjuda en utbildning vars kunskap kring omsorg utvecklas. Kunskapen innefattar att visa omsorg "om sin närmiljö" (Lpfö, 2010, s.8). Syftet med målet är att förskolan ska erbjuda kunskap kring miljön. Detsamma gäller barnens frågor kopplade till miljön (Lpfö, 2010).

6.3 Lpfö 2018

I Lpfö 2018 presenteras begreppet omsorg i kontext av en helhetssyn på utbildningen. Enligt Lpfö 2018 är det förskolans ansvar att erbjuda en omsorgsfull utbildning, vars grund är trygghet. Tryggheten skapas utifrån den omsorgsfulla omgivningen samt bemötande. Avsikten med detta är att stärka barnets självkänsla samt möjlighet till utveckling. Vikten av trygghet framkommer även i förståelse för barnens integritet. Enligt Lpfö 2018 ska varje barns personliga och kroppsliga integritet respekteras. Både i den dagliga omsorgen och i

dokumentationen. Syftet med detta grundas i att utveckla möjligheterna för lärande, utforskande samt en utveckling av självförtroende.

I Lpfö 2018 beskrivs även omsorg i förhållande till förskolans mål och riktlinjer. Det är förskolans ansvar att erbjuda varje barn en balans av omsorg i form av vila och aktiviteter. Detta bygger på att arbetslaget ska planera och skapa en tillgänglig miljö för “omsorg, lek, rörelse, utveckling och lärande” (Lpfö, 2018, s.15). Fortsättningsvis påpekar Lpfö 2018 vikten av utvärdering i kontext till omsorg. Utvärderingen sker baserat på kvaliteten på verksamheten. Syftet med en förbättrad kvalitet innebär möjlighet till omsorg, tillägger Lpfö, 2018.

Lpfö 2018 är mer strukturerat. Omsorgen framkommer i förskolans värdegrund och uppdrag, samt i mål och riktlinjer. I båda delar kallas avsnittet för omsorg, utveckling och lärande.

7. Analys

I analysen kommer det sammanfattade material från de tre reviderade läroplanerna analyseras utifrån den valda teorin. Baserat på ett läroplansteoretiskt perspektiv används begreppet läroplanskod. Läroplanskoder har kunnat urskiljas till fyra olika koder. Moralisk läroplanskod och rationell läroplanskod kommer att vara de som analyseras. Studien utgår från nivå två, vid analys av läroplanskoder. Detta baserat på vad som framkommit vid genomgången av läroplanerna.

7.1 Analys av Lpfö 1998

I Lpfö 1998 framkommer det att verksamheten ska präglas av omsorg. Formuleringarna av omsorgen i Lpfö 1998 har inslag av att det finns en moralisk läroplanskod. Det framgår i beskrivningen kring omsorg, att omsorgen på olika sätt ska prägla arbetet och verksamheten. Omsorgen benämns i flera meningar tillsammans med just ordet prägla. Lpfö 1998 tycks vilja förankra och lägga vikt i att omsorgen ständigt ska vara närvarande i verksamhetens arbete. Det lyftes upp att omsorgen ska synliggöras i arbetet med barnen, men även om och för andra människor. Det framgår även som ett mål att barnen ska kunna utveckla förmåga att värna om omsorgen för andra och för sin närmiljö. Detta visar på att det finns ett intresse av att det ska vara tydligt att omsorgen ständigt är närvarande i verksamheten. Att vilja bidra till förmågan att visa omsorg till andra, visar på en moralisk läroplanskod (Wahlström, 2023).

Verksamheten ska bedrivas på ett sätt så att omsorgen synliggörs i både vila och aktiviteter. Med en moralisk läroplanskod kan dessa formuleringar i Lpfö 1998 förstås som en tanke med att vilja skapa en utbildning med moraliska värderingar.

Lpfö 1998 syftar till att vara hemlik och arbeta med omsorg på ett sätt som hemmet. Lpfö 1998 använder sig av begreppet fostran som en del av förskolans uppdrag. Omsorgen ska inte enbart vara hemlik utan förskolan ska även vara en del i att fostra barnen. Detta indikerar att det finns en tanke med att Lpfö 1998 ska kunna fostra den nya generationen.

7.2 Analys av Lpfö 2010

I den reviderade Lpfö 2010 presenteras värdegrunden tillsammans med mål och riktlinjer hur omsorgen ska synas i verksamheten. Baserat på sammanfattningen tyder det på att förskolan lägger stor vikt i att varje barn ska möta en omsorgsfull miljö och bemötande. Enligt Lpfö 2010 ska den omsorgsfulla verksamheten präglas av barnets lärande, välbefinnande och utveckling. Den prägel som formuleras är verksamhetens ansvar att visa omsorg, omvårdnad och fostran. Att erbjuda fostran samt omvårdnad tyder på att förskolan inte bara ska erbjuda lärande moment, utan även efterlikna en trygg och hemliknande miljö. Detta kan tolkas att Lpfö 2010 har inslag av den moraliska läroplanskoden.

Att omsorg för barnet presenteras i relevans för lärande, gynnar möjligheten för att utveckla barnets ämneskunskaper. Följderna av detta blir att barnet utvecklar dessa kunskaper som kan gynna deras framtida akademiska karriär tillsammans med samhället. Detta tyder på att det finns inslag av en rationell läroplanskod (Wahlström, 2023).

7.3 Analys av Lpfö 2018

Lpfö 2018 tolkas ha inslag av den rationella läroplanskoden. Detta syns i hur strukturen av Lpfö 2018, är strukturerad för att få fram tydligare budskap. Baserat på de formuleringar som finns vid benämningen av omsorgen i Lpfö 2018. Vid formuleringen kring omsorgen benämns å ena sidan omsorgen som en helhetssyn på utbildningen med trygghet som grund. Dock presenteras omsorg i relevans för barnets utveckling och lärande. Detta visar på att den rationella läroplanskoden infinner sig genom att det inte bara är den moraliska värdegrund man vill tillföra. Målet är att utbilda och främja barnens utveckling snarare än att tillföra moraliska värden.

Omsorgen formuleras även på ett sätt för att utveckla barnens självkänsla. Att utveckla barnens självkänsla går att tolka som en rationell läroplanskod. Detta genom att utbildningen utvecklar barnens förmågor för att kunna skapa demokratiska medborgare. Omsorgen betraktas utifrån något som ska tillföra barnens intellektuella utveckling. Vilket gynnar arbetsmarknaden enligt den rationella läroplanskoden (Wahlström, 2023).

Den rationella läroplanskoden utgår även från att utbildningen behöver vara strukturerad och planerad (Wahlström, 2023). Detta synliggörs i beskrivningen kring att det är förskolans ansvar att erbjuda en omsorgsfull utbildning. Att förskolan ska ansvara för barnens omsorg framkommer flera gånger i olika formuleringar kring omsorg. Lpfö 2018 formulerar sig kring omsorg genom att även formulera ordet ansvar, vilket bildar en rationell läroplanskod. För att kunna ansvara för en omsorgsfull utbildning behövs det planeras och struktureras. Arbetslaget har även ansvar för att skapa en tillgänglig miljö för omsorg. Att skapa tillgängliga miljöer för omsorg innebär även att verksamheten behöver planera och strukturera detta.

Den rationella läroplanskoden går även att tolkas utifrån Lpfö 2018 formulering kring barnens integritet och hur den ska förespråkas i den dagliga omsorgen samt dokumentation. Att visa hänsyn till barnets personliga samt kroppsliga integritet innefattar att fokus utgår från individen. Genom att fokuset grundas utifrån individen går det att se likheter i hur respekt över barnet görs utifrån att skapa demokratiska medborgare. Därav ses inslag av den rationella läroplanskoden.

7.4 Resultat av analys

Studien har granskat läroplanerna utifrån ett läroplansteoretiskt synsätt. Det läroplansteoretiska synsättet har inneburit att lyfta tanken bakom läroplanerna, för att kunna urskilja om omsorgsbegreppet har fått en förändrad betydelse. Resultatet av analysen pekar mot att Lpfö 1998 har inslag av en moralisk läroplanskod. Lpfö 2010 visar på något som liknar ett mellanläge, där både inslag av moralisk och rationell läroplanskod ses. Lpfö 2018 visar mer inslag av den rationella läroplanskoden.

Revideringarna i förskolans läroplan visar att omsorgsbegreppet har fått en förändrad betydelse. I Lpfö 1998 ses ett mönster där formuleringarna kring omsorgen framställs som en central del av förskolans verksamhet. Förändringen av dessa formuleringar kring omsorgen blir särskilt tydlig när man jämför Lpfö 1998 och Lpfö 2018. Lpfö 2010 är mer lik Lpfö 1998. Detta visar sig genom att omsorgen inte har ett strukturerat avsnitt som Lpfö 2018. Även att båda dessa läroplaner formulerar begreppen fostran och omvårdnad i samband med omsorg.

I Lpfö 2018 framträder mer inslag av en rationell läroplanskod. Detta utgår ifrån att omsorgen ska förstås som en faktor för att främja barnens utbildning och lärande. Förskolan ska enligt Lpfö 2018 inte vara hemlik och innefatta fostran såsom Lpfö 1998 nämner. Istället tycks mönstret i Lpfö 2018 tyda på att omsorgen ska vara professionell och utifrån ett utbildningssyfte.

Omsorgen presenterades i Lpfö 1998 genom att helhetssynen på verksamheten skulle vara att erbjuda omsorg till barnen. Det går att tolka att tanken om kunskapsöverföring och lärande tar fart här. Å andra sidan behåller Lpfö 1998 samtidigt tanken om att förskolan ska vara en plats för omsorg och ett komplement till hemmet, där inslag av den moraliska läroplanskoden framkommer.

8. Diskussion

I avsnittet diskussion diskuteras resultaten av analysen tillsammans med tidigare forskning, med avsikt att diskutera omsorgens formuleringar. Det kommer även presenteras en metoddiskussion samt tankar kring vidare forskning.

8.1 Omsorgens utveckling i förskolan

I resultat av analys i denna studie, framkom det att formuleringarna kring omsorgsbegreppet har förändrats. Detta kan jämföras med de perspektiv som syns hos Berg (2022), som menar att förändringarna har bidragit till en mer skolförberedande läroplan. Vilket ses i denna studie genom att Lpfö 2018 har mer inslag av en rationell läroplanskod. Det ses å andra sidan att omsorgsformuleringarna har förtydligats genom kapitel i Lpfö 2018 som behandlar omsorgen. Berg (2022) menar att det fortfarande finns en del av Lpfö 2018 som förhåller sig till barnens lek och intresse. Resultatet från Skolverket (2008) visar även här att trots att en förändring har skett så är det fortfarande yrkesverksamma som lägger vikt i omsorg och fostran.

Det finns dock en ökning mot att fler yrkesverksamma strävar efter att driva lärandet (Skolverket, 2008). Detta kan tolkas bero på förändrade formuleringar kring omsorgsbegreppet. I Lpfö 2018 får omsorgen en betydelse i lärandet och utvecklingen för barnen. Detta kan ha en bidragande effekt på att det syns en ökning i att yrkesverksamma hellre vill fokusera på lärandet än omsorgen (Skolverket, 2008). Vilket även talar för Renblad och Brodins (2012) resultat, att förändring i läroplanen har effekt på verksamheten. Inslag av en mer rationell läroplanskod i förskolan, kan tänkas att bidra till att verksamheten får en mer skolliknande miljö. Denna studie kan ge underlag till Renblad och Brodins (2012) tankar om omsorgens förändring i läroplanen. Detta genom att denna studie talar för att omsorgen har en mer rationell läroplanskod i Lpfö 2018 än Lpfö 2010 och Lpfö 1998. Därav kan det infinna sig en förståelse till varför förändringen i verksamheten blivit så som Renblad och Brodin (2012) menar. Det framkommer en oro för hur man hanterar förändringar av omsorgen i flera av artiklarna i den tidigare forskningen. Detta kan tolkas som att inslag av den rationella läroplanskoden i Lpfö 2018, kan vara en del i att det framkommer osäkerhet i verksamheten. Baserat på hur omsorgen ska kunna planeras och struktureras.

Den rationella läroplanskoden fokuserar på individens lärande. Fokus på individens lärande och ett ämnes centrerad verksamhet syns i internationell revidering (Kwon, 2003). Detta kan tänkas att utvecklingen av läroplanen och förändringen av omsorgen inte bara sker på nationell nivå utan även internationellt. Förändringarna inom omsorgens formuleringar kan tyda på att omsorgen inte längre är av lika stor betydelse, vilket även framkommer i Löfdahl och Folke Fichtelius (2014). Omsorgen dokumenteras och diskuteras inte på samma sätt som lärande. Lpfö 2018 har mer inslag av en rationell läroplanskod. Vilket borde egentligen bidra till att omsorgen dokumenteras och diskuteras mer. Wahlström (2023) menar att följderna kring introduktion av andra begrepp skapar en annan förståelse för formuleringarna i Lpfö 2018 gällande omsorg. Förändringen av omsorgsbegreppet kräver dokumentation, uppföljning och utvärdering av omsorg. En rationell läroplanskod ska grunda sig i planering och struktur för individens lärande (Wahlström, 2023). Eftersom att omsorgen gynnar utveckling och lärande kan man fråga sig varför det i så fall inte dokumenteras eller diskuteras lika mycket.

Lpfö 2018 nämner också att omsorg, lärande och utveckling ska skapa en helhet. Om fokuset inte grundas utifrån omsorg, kan inte heller lärande och utveckling ske. Även om Lpfö 2018 har inslag av en mer rationell läroplanskod genom att lärande ska vara drivande. Bör omsorgen fortfarande vara en stor del av verksamheten, vilket även Lpfö 2018 styrker. Då kan man fråga sig om det är status och samhällets värderingar, som påverkar hur läroplanens formuleringar förstås i verksamheten. De går även att se ifrågasättande på vilka normer och värden som ska vara kvar i förskolan.

8.2 Metoddiskussion

Dokument studien ger möjlighet att besvara om det har skett en förändring i hur omsorgsbegreppet beskrivs i de tre läroplanerna. Samt hur denna förändring kan tolkas utifrån läroplansteorin. Genom att enbart studera Läroplanen för förskolan 1998, 2010 och 2018. Har kunskapen berikats och skillnader blivit alltmer tydliga. Dock har det varit en begränsning för studien att inte kunna analysera faktorer som påverkat omsorgens förändring, utanför ramarna av läroplanen. Ett exempel på hur studien begränsas är att undersöka vidare kring om samhällsförändringar såsom status och lön har påverkat läroplanens förändringar. Detta går dock inte att studera vidare eftersom att vår metod och vårt empiriska underlag är läroplanerna. Studien hade kunnat berikas av att innefatta mer litteratur vid val av annan

metod. Däremot kan den tidigare forskningen och teorin tillsammans med studiens resultat i diskussionen, ge en bredare syn på vad som tolkas ha bidragit till dessa förändringar. Varför detta hade varit relevant är på grund av att studien dels undersöker hur man kan förstå dessa förändringar utifrån ett läroplansteoretiskt perspektiv.

De begränsade möjligheterna att få en bredare inblick över omsorgens förändring hade kunnat utökas. Exempel på andra metoder är intervjuer samt enkäter. Utifrån en studie vars metod är intervju, utvecklas möjligheterna att förstå omsorgens förändringar i praktiken. Att intervju pedagoger med olika antal års erfarenheter kan ge en bredare inblick på hur olika generationers pedagoger ser på omsorg. Genom att utföra ett arbete utifrån enkäter ökar möjligheterna att få mer respons. Utöver responsen utvecklas samt berikas kunskap om flera faktorer. Bland annat i hur synen på omsorg i förskolan ser ut beroende på var man bor samt utbildning bland pedagoger.

8.3 Vidare forskning

Ett förslag på vidare forskning är hur förskoleverksamheten faktiskt har påverkats i praktiken av dessa revideringar. Möjliga ämnen för vidare forskning hade kunnat vara att studera kring yttre faktorer som påverkar läroplanen och verksamheten. Detta hade man kunnat undersöka på flera olika sätt genom enkät eller intervjuer.

Omsorg är ett brett ämne och kommer alltid vara aktuellt i förskolan med tanke på barnens ålder. Vidare forskning inom omsorg i förskolan är en viktig faktor för att kunna bevara en bra kvalitet i den svenska förskolan och ett sätt att bevara tankesättet om att barnets bästa ska vara i fokus.

9. Källhänvisning

Alvehus, J (2019) *Skriva uppsats med kvalitativ metod- En handbok. 2:a upplagan.*

Stockholm Liber AB

Berg, B. (2022) *Reformens påverkan på lärares undervisning i grundskolan och förskolan: En läroplansteoretisk studie om undervisning, uppdraget och lärarrollen i förändring.*

Mälardalen University. Tillgänglig på internet:

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1675335/FULLTEXT02.pdf>

Kwon, Y (2002). *Changing curriculum for Early Childhood Education in England. Early Childhood Research & Practice.* Vol 4 (2), ss.1-10. Tillgänglig på internet:

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED471904.pdf>

Josefson, M (2018). *Det ansvarsfulla mötet. En närhetsetisk analys av omsorgens innebörder i förskolan.* Stockholms universitet. Tillgänglig på internet:

<https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1164117/FULLTEXT01.pdf>

Lundgren, U, P. (2015). *When curriculum theory came to Sweden. Department of Education.*

Uppsala University, ss.5-11 DOI: 10.3402 Tillgänglig på internet:

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.3402/nstep.v1.27000?needAccess=true>

Löfdahl, A & Folke - Fichtelius, M (2014). *Förskolans nya kostym : Omsorg i termer av lärande och kunskap,* ss. 1-13.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:767364/fulltext01.pdf>

Noddings, N (2020). *Caring: a feminine approach to ethics & moral education.* 2. ed.

Berkeley, Calif.: University of California Press

Skolverket (2023) *Att använda sig av forskning.* Tillgänglig på internet:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/utbildning-pa-vetensk>

[aplig-grund-och-beproavad-erfarenhet/att-kunna-anvanda-sig-av-forskning](#) (hämtad 2023-12-15)

Skolverket (1998). *Läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Skolverket (2010). *Läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på internet: <https://www.sagokistan.se/Lpfo98%20rev%202011%20upplaga%202.pdf>

Skolverket (2018). *Läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Skolverket (2023) *Läroplanerna och kursplanerna bestämmer vad du får lära dig i skolan*. Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../elev-eller-foralder/laroplanen-och-kursplanerna-bestammer-vad-du-far-lara-dig-i-skolan> (hämtad 2023-12-15)

Skolverket (2008) *Tio år efter förskolereformen: nationell utvärdering av förskolan*. Stockholm. Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a6572dc/1553960523718/pdf2096.pdf>

Skolverket (2020) *Omsorg i förskolan är en förutsättning för undervisning*. Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/omsorg-i-forskolan-ar-en-forutsattning-for-undervisning#:~:text=I%20f%C3%B6rskolan%20%C3%A4r%20undervisning%20n%C3%A5got,artikeln%20presenterar%20resultat%20av%20forskning>

Renblad, K & Brodin, J (2012). *Kvalitén i förskolan påverkar barns välbefinnande. Några förskolechefers syn på den nya läroplanen och kvaliteten i förskolan*. Socialmedicinsk tidskrift, (4-5), ss. 416-424. Tillgänglig på internet:

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:579251/FULLTEXT01.pdf>

Vi lärare (2021) Omsorgens betydelse barnens trygghet. Tillgänglig på internet:

<https://www.vilarare.se/forskolan/fackbocker/omsorgens-betydelse-barnens-trygghet/>

(hämtad 2024-02-06)

Wahlström, N (2023). *Läroplansteori och didaktik*. Tredje upplagan Malmö: Gleerups
Utbildning AB